

Szabó Bálint

KÉPZELT VILÁGOK HANGOLÁSA
A spekulatív zenealkotás módszere felé
(doktori értekezés)

Fénylő hangokon szólnak
(doktori mestermű)

Témavezetők: Bali János DLA, Veres Bálint PhD

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
Doktori Iskola
Multimédia-művészet DLA

Budapest, 2026

Absztrakt

Az értekezés első alkalommal vezeti be és definiálja a spekulatív zenealkotás fogalmát, amelyet egyszerre javasol művészeti gyakorlatként és interdiszciplináris módszerként koherens spekulatív zenék létrehozására.

A munka abból a feltevésből indul ki, hogy a zenék nem választhatók el azoktól a világoktól, amelyekben megszületnek és amelyeket létrehoznak. E kiindulópont mentén a disszertáció négy, egymástól elválaszthatatlan területet jelöl ki, amelyek a javasolt módszer alapját adják: a központi fogalmak kidolgozását, a nem-standard hangolások feltárását, a hangszerek tervezését, valamint a zenei ötletek generálását.

Az értekezés az etnomuzikológia, az antropológia, az őslakos ontológiák és episztemológiák, az akusztika, a hangoláselmélet és a hangszertervezés területeiből merít, és azt vizsgálja, miként vezérelheti a spekulatív zenealkotást a multiverzális gondolkodás és hallás, ellenállva az uniformizációval és a monokultúrával szemben. A fogalmak, hangolások és hangszerek újragondolásán keresztül a munka ágenciát tulajdonít e területeknek, és egy multiverzális keretrendszert javasol, amely képzeletbeli útvonalakat nyit meg a zenei világépítések felé.

Az elméleti fejtegetéseket a doktori mestermű egészíti ki, amely egyben a spekulatív zenealkotás első gyakorlati alkalmazását is példázza. Az értekezés végső soron a spekulatív zenealkotást nyitott végű módszerként pozicionálja, amely arra invitál minket, hogy a meglévő zenei paradigmákon túl hallgassunk, a képzelt világok lehetséges zenéi felé.

Tézisek

1. A doktori dolgozat egy bevezető módszert mutat be, amely a spekulatív zenekészítések során alkalmazható. A módszert spekulatív zenealkotásnak neveztem el.
2. A kifejezés először itt kerül bevezetésre, amit egy olyan komplex és kreatív tervezési feladatként vagy módszerként definiálok, amely leírja a koherens spekulatív zenék létrehozásához szükséges lépéseket.
3. A spekulatív zenealkotás módszere négy jól körülhatárolható, de egymástól kölcsönösen függő terület tervezési folyamatából áll: a központi fogalmak, a zenei hangolások, a hangszerek, valamint a zenei ötletek kidolgozásából.
4. E négy terület figyelembevétele nélkül a spekulatív zenealkotás nem lehet érvényes, és nem rendelkezhet a megfelelő koherenciával sem.
5. A spekulatív zenealkotás megközelítése interdiszciplináris. Olyan tudományágak megállapításain alapszik, mint az etnográfia, az etnomuzikológia, az öslakos filozófiák, az ontológia, a zenetudomány, a zoomuzikológia, az akusztika, a hangszerkészítés, a hangolástervezés, vagy a spekulatív design.
6. A zenét alapvetően nem abszolút zeneként fogja fel, hanem egy mélyen beágyazott szocio-onto-kozmológiai gyakorlatként, amely képes központi fogalmak aktív generátoraként és/vagy egy közösség számára jelentéssel bíró rituális aktusként működni.
7. A módszer egyszerre szolgálja a gondolkodás és a hallás dekolonizációját. A nem nyugati öslakos koncepciók, a nem szabványos hangolások és hangszerek figyelembevételével a módszert egy sajátos multiverzális gondolkodás és hallás vezérli, amely igyekszik elkerülni az eurocentrizmus és a globális monokultúra csapdáit.
8. Végezetül a módszer nem-emberi ágenciát tulajdonít az adott spekulatív természetkultúra központi fogalmainak, zenei hangolásainak és hangszereinek, ezáltal is hangsúlyozva kulcsfontosságú szerepüket.